

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก และการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตก การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก การใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร และมุ่งทดสอบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก และความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

วัยรุ่นไทยกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมากกว่าร้อยละ 70 เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี ซึ่งเกือบทั้งหมดกำลังศึกษาอยู่ โดยอยู่ในระดับอุดมศึกษาและมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มากที่สุดและมีจำนวนใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังมีระดับรายได้ระหว่าง 3,001 - 5,000 บาทมากที่สุด รองลงไปคือ ต่ำกว่า 3,000 บาท และได้รับค่าใช้จ่ายรายเดือนจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

2. การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นมากกว่าครึ่งมีพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกในระดับปานกลาง และรองลงมาเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อตะวันตกในระดับสูง หากพิจารณาการเปิดรับสื่อโดยแยกตามประเภทพบว่า

- วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เฉลี่ย 3-4 วันต่อสัปดาห์เป็นจำนวนมากที่สุด มากกว่าครึ่งเลือกรายการทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยนิยมชมรายการภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นจำนวนมากที่สุด
- วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อวิทยุเฉลี่ย 7 วันต่อสัปดาห์ หรือทุกวันเป็นจำนวนมากที่สุด โดยวัยรุ่นมากกว่าครึ่งเลือกฟังสถานีที่เปิดทั้งเพลงไทยและเพลงสากล โดยนิยมฟังเพลงป๊อปเป็นจำนวนมากที่สุด

- วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อภาพยนตร์เฉลี่ย 2-3 เรื่องต่อเดือน เป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนใหญ่เลือกชมภาพยนตร์เสียงในฟิล์มหรือเสียงภาษาอังกฤษ โดยนิยมภาพยนตร์บู๊แอ็คชั่นและภาพยนตร์ฆาตกรรมของขวัญในสัดส่วนใกล้เคียงกัน

- วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสารเฉลี่ย 1-2 วันต่อสัปดาห์ เป็นจำนวนมากที่สุด นอกจากนั้นวัยรุ่นเกือบครึ่งหนึ่งเลือกอ่านนิตยสารฉบับภาษาไทย โดยนิยมอ่านคอลัมน์แฟชั่นและความงามเป็นจำนวนมากที่สุด

3. ระดับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นจำนวนเกินกว่าร้อยละ 80 มีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกในระดับสูง

4. แบบแผนการใช้ชีวิตของวัยรุ่น

ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีแบบแผนการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 : ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก และการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก ของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมมติฐานทั้งหมด 4 ข้อ โดยผลการวิจัยเป็นดังนี้

สมมติฐานที่ 1 วัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกแตกต่างกัน

ผลการทดสอบความแตกต่างในการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับตัวแปรเพศ พบว่า วัยรุ่นชายและหญิงมีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการทดสอบความแตกต่างในการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับตัวแปรอายุ ระดับรายได้ และระดับการศึกษา พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกของวัยรุ่น ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านอายุและระดับรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่พบว่าวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างมีการรับ

รู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกแตกต่างกันตามระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก พบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r = .236$) โดยสามารถแยกประเภทเป็น การเปิดรับสื่อโทรทัศน์และสื่อภาพยนตร์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก กับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .128$ และ $r = .111$ ตามลำดับ) และการเปิดรับสื่อวิทยุและสื่อนิตยสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก กับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .199$ และ $r = .183$ ตามลำดับ)

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r = .291$)

สมมติฐานที่ 4 การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ กับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก พบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r = .293$) โดยสามารถแยกประเภทเป็นการเปิดรับสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมากกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .151$ และ $r = .195$ ตามลำดับ) และการเปิดรับสื่อภาพยนตร์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 ($r = .298$) เช่นเดียวกัน ส่วนการเปิดรับสื่อนิเทศสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมากกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .116$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก และการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถแยกประเด็นการอภิปรายตามประเด็นทั่วไปและตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกในระดับสูง อธิบายได้ว่ายังมีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกมากก็ยังมี การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ McQuail (1994) ที่ว่า สื่อมวลชนเป็นแหล่งข้อมูลหลักที่ก่อให้เกิดความตระหนักรู้ เป็นตัวกำหนดคุณค่าของข้อมูล ภาพลักษณ์ และความคิดสำหรับประชาชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lerner (1964 : 56) ที่ได้ทำการศึกษาสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมดั้งเดิมมาสู่สมัยใหม่ พบว่า สื่อมวลชนทำให้เกิดจินตนาการอันเป็นประสบการณ์ (Mediated Experience) ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ความเจริญก้าวหน้าต่างๆ ของสังคมภายนอก ทำให้มีความคิดในการพัฒนาตนเองให้ทันสมัยยิ่งขึ้น มีความต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ตลอดจนสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Pool (อ้างใน Weiner, 1966 : 105) ที่อธิบายถึง อิทธิพลทางอ้อมที่สำคัญของสื่อมวลชนสมัยใหม่ คือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวความคิดของบุคคลในประเทศกำลังพัฒนา การเปิดรับสื่อทำให้ประชาชนได้รับรู้ในสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ไม่ว่าจะจากการอ่านหนังสือ การชมภาพยนตร์ และการฟังวิทยุ ทำให้ค้นพบสิ่งที่เขาต้องการ รวมถึงได้รับรู้ว่ามีวิธีการดำเนินชีวิต ที่แตกต่างจากสิ่งที่เขาได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนิษฐ์ ธีรณานนท์ (2538 : 69) ซึ่งพบว่า การนำเสนอข่าวสารข้อมูลในด้านต่างๆ รวมถึงแบบแผนการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก ทำให้ผู้รับสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยรุ่นมีการรับรู้และเกิดพฤติกรรมกรรมการเลียนแบบได้โดยง่าย

2. การใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานครมีการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแง่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครจากแบบสังคมดั้งเดิมของประเทศไทยไปสู่การใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกนี้ ตรงกับแนวคิดของ Millican และ Blackmer (1964 : 26-27) ที่อธิบายว่า การที่ประชาชนมีการเปิดรับสื่อแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบุคคลจากการรับรู้ผ่านสื่อมวลชน ถือได้ว่าการพัฒนาได้ในระดับหนึ่ง

สำหรับการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตแบบสังคมไทยไปเป็นแบบสังคมตะวันตกนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนินทร์ ตรีฉานนท์ (2539 : 67) ที่พบว่า ปัจจุบันลักษณะของคนในสังคมเมืองจะมีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับคนในเมืองใหญ่ในภูมิภาคอื่นทั่วโลก เช่น นิวยอร์ก ลอนดอน ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร เช่น แม็คโดนัลด์ (McDonald) , มิสเตอร์โดนัท (Mister Donut) การแต่งกาย เช่น สวมกางเกงยีนส์ ลีวายส์ (Levis), อาร์มานี่ (Armani) การเปิดรับสื่อต่างๆ เช่น ชมรายการข่าวซีเอ็นเอ็น (CNN) การชมภาพยนตร์จากฮอลลีวูดเหมือนกัน หรืออ่านนิตยสารคอสโมโพลิแตน (Cosmopolitan) เหมือนกัน สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมการใช้ชีวิตของสังคมเมืองใหญ่ในปัจจุบัน มีการเลียนแบบการใช้ชีวิตจากสังคมอภิมหานครของตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นตะวันตกที่คนไทยจะรับได้ง่าย และสามารถเข้ากับคนไทยได้อย่างกลมกลืน ได้แก่ ความเป็นตะวันตกที่เข้ามาในรูปแบบของความบันเทิงที่แสดงออกมาทางสื่อต่างๆ การแต่งกาย และการรับประทานอาหาร

นอกจากนี้ผลการวิจัยเรื่องนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจินตวีร์ เกษมสุข (2539 : 4) ที่พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เพราะสื่อมวลชนจัดเป็นสิ่งเร้าที่มีคุณภาพสูงสามารถสร้างสภาพความต้องการที่จะนำไปสู่การกระทำได้ สามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มวัยรุ่น

การอภิปรายตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

วัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นไทยเพศชายและเพศหญิง มีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยทางจิตวิทยาที่ว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม ทศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมไทยกำหนดบทบาท และกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงเป็นคนที่จิตใจอ่อนไหว มักเปลี่ยนทัศนคติหรือถูกชักจูงใจได้ง่ายกว่าผู้ชาย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ McQuail (1994) ที่ได้อธิบายถึงการปลูกฝังความเป็นจริงผ่านสื่อ มีความแตกต่างจากการได้รับรู้ความจริงโดยตรง เพราะมีลักษณะของการสะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มต้นจากการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การสร้างภาพความเป็นจริงทางสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของบุคคล เช่น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และเพศ รวมถึงการเป็นสมาชิกหรือกลุ่มอ้างอิงของบุคคล

สำหรับในด้านระดับอายุของวัยรุ่นซึ่งแตกต่างกัน แบ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น อายุ 13-15 ปี วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 16-18 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 19-21 ปี และมีระดับรายได้แตกต่างกันตั้งแต่ต่ำกว่า 3,000 บาท ไปจนถึงมากกว่า 7,001 บาท มีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Gerbners (อ้างใน Roger & Dominick, 1994 : 358) กล่าวว่า ความแตกต่างในการรับรู้ซึ่งเกิดจากลักษณะทางประชากร และปัจจัยทางสังคมแวดล้อมของบุคคล จะสิ้นสุดลงหากบุคคลมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์จำนวนมากและสม่ำเสมอ ซึ่งจะก่อให้เกิดการรับรู้ที่เหมือนกันได้

ส่วนวัยรุ่นไทย ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุบล เบญจรงค์กิจ (อ้างในคณินิจ แซ่ฮั้ง , 2539 : 12 14) ที่ได้อธิบายถึงระดับการศึกษาหรือความรู้ (Knowledge) ในสาขาที่ต่างกัน ทำให้บุคคลมีความรู้สึกรู้สึก อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้มีการรับรู้เกี่ยวกับสังคมแตกต่างกันได้

สมมติฐานที่ 2

การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งผลการวิจัยเรื่องนี้สนับสนุนแนวคิดของ Klapper (1960 : 15-49) เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อทัศนคติ และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้รับสาร ที่พบว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติให้แก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลไม่เคยมีความรู้และประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อน และต้องได้รับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ ซึ่งจะเป็นอิทธิพลในลักษณะสะสมไม่ใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลทันทีทันใด ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2541 : 8) ที่ได้อธิบายถึงวิถีทางได้มาซึ่งความรู้ของคนไทยในปัจจุบันพบว่า ความรู้เกินกว่าครึ่งมาจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McQuail (1994 : 364) ที่ว่า โทรทัศน์ได้กลายเป็นศูนย์กลางในชีวิตประจำวันของบุคคล มีอำนาจครอบงำสภาพแวดล้อมในด้านสัญลักษณ์ของบุคคลเกี่ยวกับประสบการณ์ความเป็นจริงต่างๆ และเป็นบรรทัดฐานความรู้เกี่ยวกับโลกที่อาศัยอยู่

นอกจากนั้นผลการวิจัยนี้ได้สนับสนุนแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการปลูกฝังความเป็นจริงจากสื่อ (Cultivation Theory) ของ Roger & Joseph (1994 : 357) ที่ว่า การเปิดรับสื่ออย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้เนื้อหาของสารมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล ซึ่ง Signorielli และ Morgan (อ้างในปารณีย์ จันทกรกุล, 2540 : 21) ได้อธิบายว่า เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่ทำหน้าที่ให้ข่าวสาร ความบันเทิงและให้ความรู้แก่คนในสังคม เนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอจึงมีผลต่อความคิด การมองโลก ทศนคติ ค่านิยม การรับรู้ความจริงในสังคม และพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งจากผลงานวิจัยของบุคคลทั้งสองในปี 1996 ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนว่า พวกเขาอยู่ในสังคมที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ว่า มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการแบ่งปันภาพลักษณ์และสารในประวัติศาสตร์ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอื่นๆ รอบโลก บุคคลมีอัตราการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นจำนวนมากขึ้น โทรทัศน์ได้ถูกใช้เป็นเฟอร์นิเจอร์ชิ้นหนึ่ง เป็นผู้เล่าเรื่องราว และกลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว สามารถนำเสนอสารที่เหมือนกันแก่ประชาชนทุกคน โดยนำมาซึ่งบรรทัดฐานในการปฏิบัติและความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นจริงต่างๆ ในโลก

และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Gerbners, Gross, Morgan & Signorielli (อ้างใน Infante, Rancer and Womack, 1993 : 415-417) ที่ได้แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการมองโลกแห่งความเป็นจริง โดยเป็นความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการมองโลกผ่านสื่อ กับการรับรู้โลกแห่งความเป็นจริง โทรทัศน์มีส่วนอย่างมากต่อพัฒนาการของการรับรู้ในบรรทัดฐาน และความเป็นจริงในสังคม ซึ่งการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกจากการเปิดรับสื่อนี้ Gerbners, Gross, Morgan & Signorielli (อ้างใน Infante, Rancer and Womack, 1993 : 417-418) อธิบายว่าเป็นวิธีการสร้างความเป็นจริงในสังคมจากการซึมซับและเรียนรู้โดยไม่รู้ตัวจากการดูโทรทัศน์ หรือที่เรียกว่า Mainstreaming นั่นคือ การเปิดรับสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ สามารถทำให้คนเกิดการรับรู้ในทำนองเดียวกันได้

สมมติฐานที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับข้อสรุปของกาญจนา แก้วเทพ (2541 : 208) เกี่ยวกับบทบาทที่สำคัญของสื่อมวลชนที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนา คือ สื่อมวลชนทำหน้าที่ยกระดับความคาดหวัง (Raising expectation) เมื่อประชาชน โดยเฉพาะวัยรุ่นอ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ที่นำเสนอรูปแบบวิถีชีวิตที่ดีแบบตะวันตก (Good Living) ซึ่งประกอบด้วยทั้งด้านวัตถุธรรม (Material) เช่น การนุ่งกางเกงยีนส์ การกินเหล้าฝรั่ง ฯลฯ และค่านิยม (Value) เช่น เสรีภาพในชีวิต การเคารพต่อกฎหมาย ฯลฯ ซึ่งด้านวัตถุธรรมนั้น เป็นสิ่งที่สามารถรับได้ง่ายและรวดเร็วกว่า ดังนั้น วัยรุ่นจึงนิยมการรับเอาความสะดักสบายด้านวัตถุมา

เป็นจุดเริ่มต้นของการมีชีวิตที่ดีแบบตะวันตก นั่นคือ การยอมรับการแต่งกาย การรับประทานอาหารแบบตะวันตกเป็นไปได้อย่างและรวดเร็วกว่า การยอมรับแนวความคิด ค่านิยม หรือทัศนคติต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนั้นงานวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จินตวีร์ เกษมสุข (2539 : 4) ที่ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เพราะสื่อมวลชนจัดเป็นสิ่งเร้าที่มีคุณภาพสูงสามารถสร้างสภาพความต้องการที่จะนำไปสู่การกระทำได้ สามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มวัยรุ่น และจากผลงานวิจัยของธนิษฐ์ ติรณานนท์ (2539 : 70) ที่พบว่า การนำเสนอภาพการใช้ชีวิตแบบตะวันตกของสื่อมวลชน สร้างภาพให้ผู้นับถือว่าการใช้ชีวิตแบบตะวันตกเป็นสิ่งที่ดี น่าลอกเลียนแบบ ซึ่งเมื่อประกอบกับธรรมชาติของตัววัยรุ่นเอง ที่นักจิตวิทยาถือว่าเป็นกลุ่มที่เกิดการรับรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้โดยง่าย

สมมติฐานที่ 4

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อของ Becker คือ วัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อเพื่อการแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) ต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น, เพื่อการเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) ต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจอยากรู้ และเพื่อการเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) ต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ ประกอบกับแนวคิดทางจิตวิทยาวัยรุ่นของ Crow และ Crow (1956 : 204) ที่ได้อธิบายว่า ความสนใจของเด็กวัยรุ่นจะขยายขอบเขตออกไปสู่สังคมนอกบ้าน โดยเป็นความสนใจเกี่ยวกับตนเอง เช่น รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย และการวางตัว เพื่อปรับปรุงตนเองให้เป็นที่สนใจและดึงดูดของผู้อื่น รวมทั้งเพื่อนต่างเพศ และเป็นความสนใจเกี่ยวกับสังคม อยากที่จะเข้าร่วมกลุ่มหรือมีส่วนร่วมในสังคม นอกจากนี้ยังมีความสนใจในการเลือกอาชีพและวิถีชีวิต เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ โดยผลงานวิจัยชิ้นนี้ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ Rush และ Athoff ในปี 1971 ที่พบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ ซึ่งมีผลต่อการสั่งสมประสบการณ์ และพัฒนาบุคลิกภาพ และมีบทบาทในการขัดเกลาสังคมและการเรียนรู้แก่บุคคล การศึกษาวิจัยของ จินตวีร์ เกษมสุข (2539 : 4) พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เพราะสื่อมวลชนจัดเป็นสิ่งเร้าที่มีคุณภาพสูงสามารถสร้างสภาพความต้องการที่จะนำไปสู่การกระทำได้ สามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มวัยรุ่น

ผลการวิจัยยังพบว่า วัยรุ่นแต่ละคนมีพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกที่แตกต่างกันเป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของ Merrill และ Lowenstein (1971 : 134-135) ที่ได้สรุปถึงปัจจัยที่ผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนของแต่ละบุคคลว่า เกิดจากความเหงา, ความอยากรู้อยากเห็น, ประโยชน์ใช้สอยของตัวเอง, และลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละอย่าง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในด้านองค์ประกอบทางสังคมของตัววัยรุ่นเอง ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมรอบตัวของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและทางการศึกษา เป็นตัวกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลต่อข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับ นอกจากนี้กลุ่มอ้างอิงของวัยรุ่นซึ่งก็คือกลุ่มเพื่อน ก็เป็นตัวแปรสำคัญซึ่งสามารถกำหนดพฤติกรรมและความเชื่อของสมาชิกที่สังกัดอยู่ ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆ ก็ตาม วัยรุ่นมักจะคล้อยตามกลุ่มในด้านความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนิษฐ์ ตีรณานนท์ (2539) ที่พบว่า สารจากสื่อตะวันตกที่ได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต วิธีการคิดและมองโลก รวมถึงความเป็นอยู่ของประชาชนไทย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก การใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1 ในการวางแผนการนำเสนอสารเกี่ยวกับสังคมตะวันตกของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อภาพยนตร์และสื่ออินเตอร์เน็ต สื่อมวลชนควรเลือกนำเสนอสารจากสื่อตะวันตกที่สอดคล้องกับความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาวัยรุ่น มากกว่าการนำเสนอสารด้านความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสังคมตะวันตกกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทย ดังนั้นหากมีการนำเสนอสารที่มุ่งพัฒนาระดับความรู้และสติปัญญาของวัยรุ่นนับแต่บัดนี้ก็จะส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นได้ในอนาคต
- 1.2 หน่วยงานภาครัฐบาลที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายด้านการสื่อสารระดับชาติควรได้มีการออกกฎหมาย เพื่อกำหนดการนำเสนอสารเกี่ยวกับสังคมตะวันตกให้เหมาะกับวัยและวุฒิภาวะของผู้รับสาร นอกจากนี้ควรมีการควบคุมการนำเสนอสารเกี่ยวกับสังคมตะวันตกในปริมาณที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

- 2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการขยายขอบเขตในการศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อ ไปยังสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออินเทอร์เน็ต รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หรือหนังสือการ์ตูน อันอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก
- 2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนด้วยวิธีการศึกษาอื่นประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และควรเป็นการศึกษาแบบระยะยาวต่อเนื่อง เนื่องจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางอ้อมในลักษณะของการสะสม ไม่สามารถมองเห็นผลกระทบเกิดขึ้นได้ทันที
- 2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษากลุ่มตัวอย่างออกไปยังกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น กลุ่ม คนทำงาน หรือกลุ่มเด็ก เนื่องจากปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลมีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชน นอกจากนี้ประสบการณ์ชีวิต รวมถึงการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ก็อาจมีผลก่อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก รวมถึงการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกที่แตกต่างกันได้
- 2.4 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตกในด้านลบ เช่น ในเรื่องของอาชญากรรม ความรุนแรง เพื่อนำผลที่ได้มากำหนดนโยบายหรือแนวทางป้องกันอันตรายจากการมีพฤติกรรมเลียนแบบของบุคคลในสังคมอันอาจจะเกิดขึ้นได้